

Opinia
Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych
nr 177/2011 z dnia [REDACTED]
o projekcie programu zdrowotnego
"Profilaktyka chorób narządów rodnych z uwzględnieniem
profilaktyki raka piersi" opracowanym przez Powiat [REDACTED]

Po zapoznaniu się z opinią Rady Konsultacyjnej uważam, że projekt programu zdrowotnego „Profilaktyka chorób narządów rodnych z uwzględnieniem profilaktyki raka piersi” dotyczy istotnego problemu zdrowotnego i społecznego, jednakże nie może zostać pozytywnie zaopiniowany. Program powinien zostać skorygowany i uwzględniać wyłącznie działania edukacyjne.

Oceniany program dotyczy profilaktyki wybranych chorób nowotworowych: raka piersi, raka jajnika oraz raka szyjki macicy. Wczesne wykrycie tych chorób i podjęcie prawidłowego leczenia ma duże znaczenie dla rokowania. Kierunek działań przedstawionego programu jest zgodny z założeniami Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych, jak również Narodowego Programu Zdrowia, określającego priorytety działań w obszarze zdrowia w latach 2007–2015.

W Polsce realizowany jest Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy (PPWWRSM), oparty na przesiewowych badaniach cytologicznych. Programem profilaktyki objęte zostały Polki między 25 a 59 rokiem życia, które w ciągu 3 ostatnich lat nie miały wykonanego wymazu cytologicznego w ramach ubezpieczenia Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ). Realizowany jest również Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Piersi (PPWWRP) dla kobiet w wieku 50-69 lat, objętych ubezpieczeniem zdrowotnym, które nie miały wykonywanej mammografii w ciągu ostatnich 24 miesięcy (12 miesięcy w przypadku kobiet, u których wystąpił rak piersi wśród członków rodziny - u matki, siostry lub córki - lub mutacje w obrębie genów BRCA 1 lub BRCA 2).

Program opracowany przez Powiat [REDACTED] jest kontynuacją działań podejmowanych w tym powiecie w latach 2007-2010 w ramach programu „Profilaktyka raka piersi”. W przedłożonym projekcie rozszerzono jego zakres o profilaktykę nowotworów narządów rodnych. Adresatami programu są wybrane dziewczęta z 7 szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu [REDACTED], ich matki, osoby pracujące w szkołach oraz kobiety pracujące w Zespole Opieki Zdrowotnej w [REDACTED]. W ramach programu przewidziane jest prowadzenie spotkań edukacyjnych i zajęć warsztatowych prowadzonych przez lekarzy, pielęgniarki lub położne, dietetyczki dla uczniów II klas szkoły ponadgimnazjalnej, pracowników szkoły i szpitala w [REDACTED]. Dla wybranej grupy uczennic oraz kobiet program zakłada realizację badań profilaktycznych. Akcja ma być realizowana w latach 2011-2014. W roku 2011 program będzie finansowany z otrzymanego w wyniku konkursu grantowego ogłoszonego przez [REDACTED] grantu w wysokości [REDACTED] tys. zł oraz ze środków Starostwa Powiatowego w [REDACTED] w wysokości [REDACTED] tys. zł. Projekt programu zawiera szczegółowy budżet. Planowana liczba uczestniczek programu w latach 2011-2014 wynosi 499 uczennic, 300 matek i pracowników szkoły oraz 491 pracownic ZOZ.

Główne działania Programu koncentrują się na edukacji zdrowotnej, która jest niezbędnym elementem działań profilaktycznych. Cele edukacji w zakresie prewencji nowotworów (w tym raka szyjki macicy) obejmują zwiększenie wiedzy na temat czynników ryzyka chorób nowotworowych najczęściej występujących u kobiet oraz sposobów ich redukcji, zwiększenie świadomości zdrowotnej i wyrobienie nawyku dbania o własne zdrowie, uświadomienie kobietom, że jedyną możliwością

wykrycia choroby są regularne profilaktyczne badania cytologiczne, poprawa wiedzy i zachowań zdrowotnych kobiet nieobjętych badaniami przesiewowymi (samodzielne zgłaszanie się na badania cytologiczne). Program adresowany jest do populacji znacznie zróżnicowanej pod względem czynników ryzyka zachorowania na rozpatrywane w projekcie choroby narządów rodnych. Nie stanowi to większego problemu w przypadku działań edukacyjnych. Dostępne wytyczne, zalecają działania edukacyjne w zakresie wczesnego wykrywania nowotworów (w tym raka piersi) i zagrożeń związanych z tym nowotworem, a także zwracają uwagę na korzyści związane z wczesnym wdrożeniem leczenia.

Proponowane w programie badania obejmują: wywiad, ocenę skóry, węzłów chłonnych, jamy brzusznej, badanie ginekologiczne, badania cytologiczne (kobiety nieobjęte programem Narodowego Funduszu Zdrowia), USG narządów rodnych dopochwowe), badanie krwi (morfologia pełna, stężenie cholesterolu, cukru, OB), badanie moczu, markery nowotworowe w kierunku raka jajnika, pomiar ciśnienia tętniczego, pomiar wagi i wzrostu- obliczanie BMI). Opis programu nie precyzuje sposobu realizacji badań związanych profilaktyką raka piersi. Ze względu na zbyt ogólnikowy sposób przedstawienia informacji dotyczących badań profilaktycznych w poszczególnych grupach, trudno odnieść się do kwestii, czy planowane działania są zgodne z dostępnymi wytycznymi w tym zakresie. Z zapisów programu nie wynika np. czy realizacja którychkolwiek badań w nim przewidzianych będzie uzależniona od występowania dodatkowych czynników ryzyka u osób skierowanych do badania.

W projekcie zawarto informację o przeprowadzeniu kampanii informacyjnej na temat możliwości skorzystania z bezpłatnych badań profilaktycznych, co stanowi jeden z wyznaczników właściwego poziomu dostępności świadczeń przewidzianych w programie dla członków populacji docelowej. Projekt nie określa jednak sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości. Zapisy programu sugerują, że dalsza diagnostyka oraz ewentualne leczenie będzie odbywać się poza programem. Program uwzględnia podstawowe mierniki oceny realizacji programu – tj. ocenę frekwencji osób uczestniczących w badaniach.

Środki przeznaczone na badania profilaktyczne powinny zostać przeznaczone na realizację działań edukacyjnych. Są one zalecane w stosunku do wszystkich grup wiekowych. Dodatkowo, działania samorządów powinny być skierowane na poprawę efektywności badań przesiewowych realizowanych w ramach Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych (m.in. PPWWRP, PPWWRSM), m.in. poprzez propagowanie udziału w badaniach przesiewowych i ułatwianie dostępu do ośrodków prowadzących badania przesiewowe, np. pokrycie kosztów dojazdu lub udział w kosztach funkcjonowania np. mammobusów.